

STRATEGII ALE UNIUNII EUROPENE PENTRU COMBATEREA CRIMEI ORGANIZATE TRANSFRONTALIERE ȘI PENTRU REALIZAREA UNUI SPAȚIU AL LIBERTĂȚII, SECURITĂȚII ȘI JUSTIȚIEI

STRATEGIES OF THE EUROPEAN UNION FOR REBUTING CROSS-BORDER ORGANIZED CRIME AND ACHIEVING AN AREA OF LIBERTY, PROSPERITY, AND JUSTICE

Mr.drd. Cristina ȘTEFAN*

Realizarea unui spațiu de securitate și protecție a drepturilor cetățenilor statelor democratice este impusă de pericolele deosebite la care suntem expuși. Pe plan european, UE a acordat o atenție prioritară politicilor de securitate, prin crearea unui sistem complex de documente legislative și instituții care să fie mandatate expres pentru îndeplinirea obiectivelor de securitate.

Achieving a space of security and protection for the rights of democratic states' citizens is imposed by the critical dangers to which we are exposed. In Europe, EU focused, with priority, its attention on the security policies, by creating a complex system of legal documents and institutions which are mandated to fulfill the security objectives.

Cuvinte-cheie: combatere crimă organizată; Europol; strategii de securitate; parteneriat strategic; criză umanitară.

Keywords: *rebuting organized crime; Europol; security strategies; strategic partnership; humanitarian crisis.*

Uniunea Europeană se manifestă pregnant pe scena geopolitică mondială și urmărește să se impună ca un real jucător global, punând accentul atât pe potențialul său economic, cât și pe resursele sale politice și militare. În acest context se acordă o atenție prioritară consolidării conceptelor de Politică Externă și de Securitate Comună (PESC) și Politică de Securitate și Apărare Comună (PSAC).

În ultimii ani, au apărut dezvoltări instituționale și politice semnificative în cadrul Uniunii Europene pentru prevenirea și contracararea unor potențiale amenințări în domeniul securității și apărării.

Realizarea spațiului de libertate, securitate și justiție (SLSJ) are importanță majoră pentru asigurarea liberei circulații a persoanelor în spațiul administrativ al UE, pentru protecția drepturilor fundamentale ale cetățenilor și rezolvarea

problemelor legate de imigrație și azil. Organizarea cooperării judiciare în materie civilă și penală în interiorul Uniunii Europene este necesară pentru combaterea criminalității organizate transfrontaliere și pentru managementul frontierelor comune ale Uniunii.

Elaborarea Strategiei Europene de Securitate a plecat de la premisa că: „Uniunea este un actor global și trebuie să fie gata să își asume responsabilități în domeniul securității globale”¹.

Strategia de Securitate a Uniunii Europene a fost adoptată de Consiliul European, la 12 decembrie 2003; documentul a fost inițiativa lui Javier Solana, la Summitul de la Tessalonic, în iunie 2003, și reclamă o politică externă energică, incluzând recurgerea la intervenția militară legală pentru combaterea terorismului, a crimei organizate transfrontaliere.

Strategia europeană releva faptul că o agresiune la scară largă împotriva statelor membre UE este probabilă. Europa se confruntă cu noi amenințări, mai diversificate și mai puțin previzibile. Terorismul

****Comandamentul Logistic Întrunit**
e-mail: stefan_cristina73@yahoo.ro

diferă de cel clasic, are cauze generate de crizele culturale, sociale, politice: „Noile mișcări teroriste însă par dispuse la violență fără limite și produc pierderi masive de vieți omenești”².

Strategia de securitate are ca prim obiectiv strategic „reacția la amenințări și combaterea acestora”³. Noile amenințări nu sunt pur militare și au caracter dinamic: „lăsate să se dezvolte, ele vor deveni și mai primejdioase”⁴.

Pentru realizarea obiectivelor strategice, UE trebuie să vizeze: o mare capacitate de angajare a resurselor civile în situații de criză și postcriză; capacitate operațională în plan diplomatic ridicată; dezvoltarea colaborării în domeniul informațiilor secrete; contracararea amenințărilor prin realizarea de parteneriate strategice cu alte organizații de securitate și apărare.

Strategia consolidează relația transatlantică, se relevă faptul că SUA și UE „pot constitui o impozantă forță a binelui în lume. Scopul nostru trebuie să fie un parteneriat eficient și echilibrat cu Statele Unite ale Americii”⁵.

Tratatul de la Lisabona al UE, intrat în vigoare la 01.12.2009, facilitează realizarea unui sistem instituțional stabil, cu efecte pozitive în plan decizional, un control civil democratic al instituției parlamentare asupra forțelor armate consolidate.

Tratatul de la Lisabona a oferit Europei instrumente și mecanisme juridico-politice multiple în relațiile cu partenerii săi din întreaga lume, conferă forță în domeniul umanitar, politic și diplomatic pentru a promova interesele și valorile europene pe plan mondial, cu respectarea principiului subsidiarității pentru statele membre în domeniul justiției și afacerilor externe.

Actuala politică de securitate și cooperare comună la nivel european se bazează atât pe stabilitatea politică, cât și pe cea militară. Tratatul de la Lisabona, prin dispozițiile art. 28 alin.(1)⁶, are prevederi clare referitoare la situațiile în care Uniunea Europeană poate utiliza capacitățile operațional-militare ale statelor membre.

Transferarea competențelor, în materie de securitate și apărare este o problemă complexă, la nivelul Uniunii Europene, având în vedere faptul că în acest domeniu pot fi adoptate, în principiu, acte juridice care nu sunt obligatorii, „soft legislation”⁷.

Statele europene desfășoară misiuni de menținere a păcii, la nivel regional și global. Stabilitatea pe plan mondial poate asigura

progrese de anvergură în materie de legislație și democrație. În instrumentul juridico-administrativ „The Hague Programme: ten priorities for the next five years”⁸ se relevă prioritățile Uniunii Europene, pe termen mediu și scurt, în planul prevenirii și combaterii crimei organizate transfrontaliere, dar acesta reprezintă și documentul de implementare a Strategiei de Securitate a Uniunii Europene: „O Europă sigură într-o lume mai bună”.

În epoca globalizării se constată o amplificare a pericolelor și a amenințărilor la adresa păcii și securității umane. Strategia europeană de securitate relevă că: „Niciun stat semnatar al tratatului nu este capabil să-și abordeze pe deplin problemele complexe ale prezentului”⁹.

Tratatul introduce o *clauză de apărare reciprocă* conform căreia, în cazul în care un stat membru este victima unei agresiuni armate pe teritoriul său, celelalte state membre UE sunt obligate să îi acorde ajutor în plan militar și umanitar. Această clauză exprimă pentru prima dată o solidaritate militară a statelor membre UE, care poate fi comparată cu cea conferită de Art. 5 din Tratatul Organizației Nord-Atlantice (NATO).

Ca urmare a atacurilor teroriste din Madrid din martie 2004, Consiliul European a invocat această clauză de solidaritate, cu aplicarea imediată. Actul stabilea noi competențe în domeniul cooperării administrative, militare și de afaceri interne (a fost prevăzută crearea unui Parchet European)¹⁰.

O inovație în domeniul Politicii de Securitate și Apărare Comună – PSAC, adusă de Tratatul de la Lisabona, o reprezintă dezvoltarea misiunilor de tip Petersberg, incluzându-se misiunile pentru dezarmare și asigurarea de asistență tehnică în domeniul militar pentru combaterea terorismului. Prin Tratatul de la Lisabona, Uniunea va beneficia de o capacitate extinsă de acțiune în Spațiul de Libertate, Securitate și Justiție (SLSJ), se va capacita operațional lupta împotriva criminalității organizate transfrontaliere, va crește securitatea internă a UE prin instituționalizarea cooperării structurale pentru realizarea apărării comune la nivelul UE.

Consiliul European a adoptat, în iunie 2004, în orașul HAGA, un Document programatic – „Planul de Acțiune privind Combaterea Terorismului”, prin care s-a solicitat statelor membre UE adoptarea unor măsuri privind: *operaționalizarea cadrului legislativ*, constând în implementarea mandatului

europene de arestare, colaborarea echipelor naționale de investigații, combaterea acțiunilor de spălare de bani, identificarea, monitorizarea, blocarea și confiscarea mijloacelor și acțiunilor specifice crimei organizate; *constituirea Biroului European de Justiție (Eurojust); consolidarea cooperării* prin dezvoltarea serviciilor de informații, poliție, vamă; schimburi permanente de informații privind acțiunile teroriste prin intermediul Europol și Eurojust; *eficientizarea sistemelor; securizarea frontierelor UE* prin stabilirea unui regulament al Agenției Granițelor Europene; *anihilarea surselor de finanțare a terorismului; constituirea unui Centru de Coordonare al Strategiei Antiteroriste a Uniunii Europene*. În cadrul programului erau relevate priorități politice pentru Uniunea Europeană în ceea ce privește spațiul de libertate, securitate și justiție: promovarea cetățeniei europene și a drepturilor fundamentale; realizarea unui spațiu european al justiției.

Uniunea Europeană a elaborat o Strategie de combatere a radicalizării violenței și recrutării în scop terorist, care se aplică prin *Planul de acțiune privind combaterea radicalizării și recrutării în scop terorist*, adoptat de Consiliul European în decembrie 2005¹¹.

În cadrul Programului de la Haga erau relevate priorități politice pentru Uniunea Europeană în ceea ce privește spațiul de libertate, securitate și justiție¹²: promovarea cetățeniei europene și a drepturilor fundamentale; realizarea unui spațiu european al justiției. Programul a fost completat cu *Pactul European privind imigrația și azilul*¹³.

La nivelul Uniunii Europene s-au dezvoltat programe de asistență a victimelor actelor teroriste și programe de limitare a efectelor unui atac cu arme de nimicire în masă.

Informațiile financiare, dacă sunt coroborate cu informațiile privind combaterea terorismului, pot facilita activitatea unor structuri pentru a identifica și depista activitățile teroriste.

Uniunea Europeană cooperează cu țări partenere și organizații internaționale în ceea ce privește legislația antiterorism, punerea în aplicare a legislației în această materie și cooperarea judiciară pe plan internațional. Lupta împotriva terorismului este un punct important pe ordinea de zi a reuniunilor miniștrilor de justiție și afaceri interne cu partenerii strategici și în alte astfel de foruri cum ar fi ONU și G8. Această cooperare a avut ca rezultat

principal acordurile cu Statele Unite și Canada cu privire la transferul de date PNR (*Passenger Name Record*), ceea ce permite o mai bună identificare a persoanelor care reprezintă amenințări teroriste la adresa securității umane. Uniunea Europeană este un furnizor important de asistență tehnică pentru țări terțe din întreaga lume, oferindu-le sprijin în punerea în aplicare a Rezoluției nr. 1.373 (2001) a Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite¹⁴.

Apreciez că relevantă, prin vastitatea domeniului de aplicativitate la problematica analizată, este „Recomandarea Consiliului privind îmbunătățirea metodelor de investigare în lupta împotriva criminalității organizate legate de traficul organizat de droguri; investigații simultane asupra traficului de droguri în care sunt implicate organizații criminale, precum și asupra patrimoniului acestora nr. 515 din data de 25 aprilie 2002”¹⁵. Statele membre ale Uniunii Europene sunt obligate, cu respectarea legislației naționale, să combată aceste infracțiuni prin intermediul adoptării unor norme comune și prin extinderea cooperării dintre forțele armate naționale și de poliție, dintre autoritățile vamale și cele juridice, acționându-se pentru consolidarea Agenției de poliție europeană – EUROPOL și a Agenției pentru managementul granițelor externe – FRONTEX, fiind printre prioritățile de bază ale politicilor și strategiilor europene de securitate.

Europol este organizația europeană de aplicare a legislației UE, și are drept obiectiv îmbunătățirea cooperării efective a autorităților polițienești competente din statele membre în domeniul prevenirii și combaterii crimei organizate transfrontaliere.

Obiectivele importante ale EUROPOL sunt: îmbunătățirea cooperării structurilor de poliție din statele membre ale UE în domeniul prevenirii și combaterii terorismului; prevenirea și combaterea traficului ilegal de droguri¹⁶; prevenirea și reprimarea traficului cu arme nucleare și substanțe radioactive.

*Misiuni EUROPOL*¹⁷: să analizeze informațiile primite; să furnizeze date operaționale pentru a ajuta activitățile polițiilor din statele membre în vederea descoperirii infracțiunilor; dezvoltarea unui sistem computerizat de colectare a informațiilor privind criminalitatea; să dezvolte procedeele de investigare a infracțiunilor; să promoveze studiile privind criminalitatea și armonizarea tehnicilor de investigare a crimei organizate la nivelul Uniunii Europene.

Fiecare stat membru al EUROPOL va stabili și desemna o structură națională care va aduce la îndeplinire misiunile acestui organism european de cooperare polițienească. Structura națională este asigurată legătura dintre Europol și autoritățile polițienești naționale competente, iar cooperarea se va realiza cu respectarea legislației naționale și constituția statelor membre.

Grupul pentru Combaterea Terorismului a fost creat în cadrul Clubului de la Berna¹⁸, în septembrie 2001, și funcționează ca element de legătură între Uniunea Europeană și serviciile de informații și securitate din statele membre ale Uniunii. Are un rol important pentru implementarea prevederilor Declarației Consiliului European privind combaterea terorismului.

Consiliul Uniunii Europene a adoptat Decizia¹⁹ pentru stabilirea unei Echipe de Planificare a UE – EUPT, care să studieze posibilitatea desfășurării unei operații de management al crizei, pe domenii de asistență juridică, în Kosovo.

Misiunea EULEX a fost stabilită prin Decizia din 4 februarie 2008 a Consiliului Uniunii Europene. Mandatul misiunii a fost de a asista instituțiile din Kosovo, autoritățile judiciare și agențiile de asigurare a legalității, în efortul de a dezvolta un sistem al justiției, al poliției și pentru un control vamal eficient.

Coordonarea prezenței UE în Kosovo, a Birourilor de Legătură ale Comisiei Europene și a EULEX a fost asigurată de un Reprezentant Special al Uniunii Europene – EUSR, subordonat nemijlocit Secretarului General al Consiliului și Înaltului Reprezentant pentru Politica Externă și de Securitate Comună – SG/HR. Șeful EULEX se află sub controlul direct politico-strategic al Comitetului Politic și de Securitate – PSC al UE și sub autoritatea deplină a SG/HR. Acesta își exercită comanda și controlul asupra personalului, echipelor și unităților statelor contribuatoare, în calitate de comandant al operației civile și responsabil administrativ al resurselor aflate la dispoziția misiunii. În scopul asigurării succesului misiunii, EULEX și-a organizat activitatea pe cicluri operaționale, cu durata de șase luni fiecare. EULEX și-a propus ca obiectiv să determine cu exactitate progresul înregistrat de instituțiile sistemului local de justiție, pentru a-și stabili o bază de plecare a activităților viitoare de monitorizare a nivelului de dezvoltare atins în acest domeniu.

Activitatea celor trei componente ale misiunii – justiție, poliție și control vamal – a fost divizată în sectoare de interes, astfel: componenta de justiție a fost partajată în proceduri de judecată din domeniul civil, urmărirea penală și procedura de judecare a infracțiunilor, Ministerul Justiției, Consiliul Magistraturii din Kosovo și serviciul corecțional; componenta de poliție a fost divizată în poliția de frontieră, structura cu investigarea infracțiunilor, structuri operaționale și administrative.

Misiunea EULEX a reprezentat o implicare activă a Uniunii Europene în faza de construcție a noului stat Kosovo, prin preluarea unor atribuții ale UNMIK. Pe baza mandatului executiv încredințat, EULEX trebuie să coopereze cu toate organizațiile internaționale de securitate în scopul modernizării instituționale în zona de tutelă administrativă ONU, să activeze pentru funcționarea independentă a viitorului stat, într-un ansamblu unitar creat la nivelul UE Manifestarea unor diferende etnice și religioase, manifestarea unor crize politice, economice și sociale în spațiul viitorului stat, renașterea antisemitismului, a rasismului și a xenofobiei, contribuie la declanșarea unei instabilități social-politice sau, în cea mai gravă situație, poate fi generat un conflict armat internațional.

Lucrarea a beneficiat de suport financiar prin proiectul cu titlul „Studii doctorale și postdoctorale Orizont 2020: promovarea interesului național prin excelență, competitivitate și responsabilitate în cercetarea științifică fundamentală și aplicată românească”, număr de identificare contract POSDRU/159/1.5/S/140106. Programul este cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. **Investește în Oameni!**

NOTE:

1 *Strategia Europeană de Securitate*, intitulată „O Europă sigură într-o lume mai bună”, este primul document de acest fel elaborat la nivelul Uniunii Europene, a fost adoptat de Consiliul European în decembrie 2003. Este realizată de către Javier Solana, Secretarul General al consiliului/Înalt Reprezentant pentru politica externă și de securitate comună (SG/HR), motiv pentru care, *Strategia Europeană de Securitate*, mai este cunoscută și sub denumirea de *Strategia Solana*.

2 Javier Solana, *Doctrina Solana, UE*, 20.06.2003, p. 8.

3 *European Security and Defence Policy*, Documentar ESDP, Observatorul militar, Nr. 3 (20-26 ianuarie 2005), p. 5, www.presamil.ro

4 Javier Solana, *op.cit.*, p. 5.

5 *Ibidem*, p. 8.

6 Art. 28 B, din Tratatul de la Lisabona:

(1) *Misiunile prevăzute la articolul 28 A alineatul (1), în cadrul cărora Uniunea poate recurge la mijloace civile și militare, includ acțiunile comune în materie de dezarmare, misiunile umanitare și de evacuare, misiunile de consiliere și de asistență în probleme militare, misiunile de prevenire a conflictelor și de menținere a păcii, misiunile forțelor de luptă pentru gestionarea crizelor, inclusiv misiunile de restabilire a păcii și operațiunile de stabilizare după încetarea conflictelor. Toate aceste misiuni pot contribui la combaterea terorismului, inclusiv prin sprijinul acordat țărilor terțe în combaterea terorismului pe teritoriul acestora.*

7 W.Wessels, *An Ever Closer Fusion? A Dynamic Macropolitical View on Integration Processes*, p. 276.

8 Communication from the Commission to the Council and the European Parliament. The Hague Programme: ten priorities for the next five years. The Partnership for European renewal in the field of Freedom, Security and Justice [COM(2005) 184 final].

9 Introduction, European Security Strategy Brussels, 12 December 2003, “However, no single country is able to tackle today’s complex problems on its own.”

10 Iordan Gheorghe Bărbulescu, *Procesul decizional în Uniunea Europeană*, Editura Polirom, Iași, 2008, p. 100.

11 *Strategy for Combating Radicalisation and Recruitment to Terrorism*, 24.11.2005, <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/05/st14781-re01.en05pdf>.

12 Consiliul Uniunii Europene, *Pactul European privind imigrația și azilul*, Bruxelles, 13440/08, 24 septembrie 2008.

13 Consiliul Uniunii Europene, *Pactul European privind imigrația și azilul*, Bruxelles, 13440/08, 24 septembrie 2008.

14 Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu – *Intensificarea luptei împotriva terorismului*, COM/2007/0649 final. Bruxelles, 6.11.2007, <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uti-COM:2007:0649:FIN:RO:HTIVIL>

15 *Consiliul Europei, Documente, Justiție, Combaterea Criminalității Organizate*, Mapa 33/2005.

16 Convenția Națiunilor Unite din 20 decembrie 1988 împotriva traficului ilicit de droguri și substanțe psihotrope.

17 Art. 2 pct. 1 din Convenția de înființare a Biroului European de Poliție.

18 Clubul de la Berna nu aparține oficial vreunei instituții a UE, neavând, de altfel, un cadru legal bine definit. Regulile proprii pe care și le-a creat și secretizarea activității sale garantează încrederea mutuală între membrii săi; Eric Mechoulan, *Les formes de coopération internationale entre services de renseignement et de sécurité*, Questions internationales, No. 35, janvier-fevrier 2009, p. 23.

19 *Council Joint Action 2006/304/CFSP*, www.europa.eu, accesat la 12.06.2010.

BIBLIOGRAFIE

Tratatul Uniunii Europene, art. 42-7.

Consiliul Uniunii Europene, *Pactul European privind imigrația și azilul*, Bruxelles, 13440/08, 24 septembrie 2008.

European Security and Defence Policy, Documentar ESDP, „Observatorul militar”, Nr. 3 (20-26 ianuarie 2005, www.presamil.ro

Stoian Cătălin, *Terorismul în spațiul cibernetic. Forme și posibilități de contracarare a acțiunilor teroriste cibernetice*, Revista Infosfera nr. 1/2009, București.

Weimann Gabriel, *Terror on the Internet*, U.S. Institute of Peace Press, Washington DC, 2006.

Bărbulescu Iordan Gheorghe, *Procesul decizional în Uniunea Europeană*, Editura Polirom, Iași, 2008.

Javier Solana, *Doctrina Solana, UE*, 20.06.2003.

http://www.europa.eu/legislation_summaries/foreign_and_security_policy, accesat la 04.03.2015.

<http://www.eda.europa.eu/>, accesat la 10.03.2015.